

PFZ/W/37/2026

Warszawa, 6.02.2026 r.

Pani

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Dotyczy: projektu ustawy o zmianie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (UD294)

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, w związku z procedowanym projektem ustawy o zmianie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (UD294) – przedkłada następujące uwagi do dokumentu:

- 1) W art. 1 pkt 1 projektu ustawy poszerza się i tak już bardzo swobodny zakres działań składających się na pojęcie „usług społecznych”. Biorąc pod uwagę, że zgodnie z art. 10 ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznej (dalej u.c.u.s.), warunkiem utworzenia centrum usług społecznych (CUS) jest przekazanie do realizacji centrum zadań wybranych i nierealizowanych przez ośrodek pomocy społecznej (OPS) z jedynie co najmniej dwóch zakresów (dwóch ustaw), o których mowa w art. 2 ust. 1 u.c.u.s. (docelowo ust. 2) - to w potwierdzonej już praktyce istnienia tychże centrów oznacza to, że utworzenie CUS może mieć charakter pozorny. Fasadowość tworzenia CUS, opisana już w raportach¹ i publikacjach, polega m.in. na fackie, że w CUS-ach powstałych w wyniku przekształcenia dominuje realizacja zadań wcześniej realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej. Natomiast takie obszary, jak: zdrowie publiczne, • zatrudnienie socjalne, • rewitalizacja, • opieka nad dziećmi do lat 3 • organizowanie działalności kulturalnej • sport - nie są faktycznie realizowane przez nowoutworzone centra. Trzeba zatem nadmienić, iż właśnie zadania, które miały faktycznie rozszerzać zakres usług w ramach nowego systemu organizacyjnego – w praktyce są pomijane lub marginalizowane. Tym samym, sfera kluczowych usług nie jest realizowana przez znakomitą większość centrów, co kłóci się z ideą kompleksowej obsługi w „jednym okienku” i spójnego lokalnego systemu usług społecznych. Projektowana zmiana, nie tylko nie zapobiega temu trendowi, ale jeszcze bardziej wzmocni wybiórczość i uszczuplanie oferty, jeśli chodzi o realizowanie określonego zakresu usług w CUS. **Proponowaną** przez nas zmianą byłoby stworzenie np. w drodze rozporządzenia do ustawy – takich zadań (usług), które faktycznie dotychczas nie występowały w sferze działalności OPS-ów, i na tej bazie uwarunkowania przekształcenia, o którym mowa, od spełnienia warunku wdrożenia większej liczby faktycznie nowych zadań w powstającym centrum. W innym bowiem przypadku, powtarzający się zarzut fasadowości – będzie nadal aktualny, a wydatkowanie publicznych środków

na powstanie CUS-ów będzie rodziło uzasadnione wątpliwości, co ich celowego i optymalnego wykorzystania.

- 2) W art. 1 w pkt 7 projektu ustawy, projektodawca proponuje wykreślenie zdania drugiego w art. 21 ust. 5 u.c.u.s., które to stanowi, o konieczności przeprowadzenia konsultacji diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych ze wspólnotą samorządową. Powyższa zmiana, wbrew pierwotnym założeniom pomysłodawców CUS, ogranicza i tak już faktycznie marginalizowaną podmiotowość i partycypację lokalnych wspólnot, czego znanym przykładem było dokonywanie diagnozy w zakresie potrzeb wdrożenia usług społecznych dopiero po decyzji o utworzeniu centrum. Według, nie ukrywanego już przez projektodawców zamiaru – celem projektowanych zmian (także w aspekcie kadrowym) ma być „uelastycznienie” obowiązujących zasad, pod priorytet szybkiego tworzenia CUS-ów, co ma się odbywać kosztem wyznaczonych wcześniej przez ustawodawcę standardów (w tym jakościowych, dotyczących wdrożenia usług społecznych). Stwarza to oczywiste ryzyka i zagrożenia w zakresie faktycznego zaspokajania potrzeb wspólnoty lokalnej, a także - jak wskazuje doświadczenie z innych obszarów – takie poluzowanie pryncypiów, prowadzi ostatecznie do faktycznego demontażu określonych systemów wsparcia. Ww. uwagi odnoszą się również w części do zakładanego w projekcie uchylecia pkt 4 w art. 24 w ust. 2 u.c.u.s. odnoszącego się do konieczności opracowywania rocznego planu działalności CUS przez dyrektora CUS, a także do zamiaru rezygnacji z harmonogramu realizacji usług społecznych przez CUS. **Proponujemy** rezygnację z projektowanych zmian w tym zakresie.
- 3) Projekt zakłada szereg zmian w ustawie mających na celu obniżenie wymogów formalnych w zakresie zatrudniania wybranych pracowników CUS, w tym np. co do ich wykształcenia, obowiązkowych szkoleń lub stażu pracy (projektowany art. 1 pkt 10, 11, 12 i 15) oraz w zakresie dopuszczenia określonych pracowników do realizacji zadań z zakresu organizacji społeczności lokalnej oraz usług społecznych (art. 1 pkt 8 lit. a i b projektu ustawy). Z uzasadnienia do projektu wynika, że dotychczasowe wymogi, stanowiąc mają realną barierę w powstawaniu i rozwoju CUS-ów, a więc ich obniżenie – zdaniem projektodawców – przyczyni się do odblokowania istniejącego potencjału w powoływaniu Centrów. Zdaniem naszej organizacji, popartym wieloletnim doświadczeniem w tym zakresie – obniżanie standardów m.in. w zakresie wymogów zatrudnienia, nie stanowi realnej odpowiedzi na faktyczne przyczyny braku zainteresowania wykonywaniem ww. pracy przez pracowników dotychczasowych OPS, a jednostek samorządu terytorialnego - w rozwijaniu określonej działalności. W ocenie Federacji – podstawowymi przyczynami, dla których centra usług społecznych nie powstają w takiej liczbie i formach (np. międzygminnych), jak pierwotnie zakładano – jest brak stabilności, w tym finansowej dla ich funkcjonowania (większość CUS-ów powstała w ramach środków zewnętrznych przewidzianych na dany okres finansowania, który się skończył), a także brak jakościowego rozwoju (usprawniania) samych usług. Dodatkowo, błędnie ograniczono możliwość tworzenia CUS-ów, wyłącznie na bazie ośrodków pomocy społecznej lub samodzielnych jednostek tj. bez pozostawienia wspólnocie lokalnej wyboru innych jednostek gminnych, które mogłyby zostać przekształcone w Centrum. Jak wielokrotnie wskazywaliśmy, także podczas rozmów z przedstawicielami MRPiPS – usługi społeczne w Polsce wprowadzane były i nadal

są poprzez legislacyjne zmiany strukturalne, natomiast naszym zdaniem, by nowoutworzone w ten sposób jednostki przetrwały i były faktyczną odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnych, niezbędne są przede wszystkim zmiany rozwijające i podnoszące jakościowo same usługi. Niestety, największym mankamentem komentowanego projektu zmiany ustawy, jest dalsze skupienie się projektodawców na zmianach o charakterze techniczno-organizacyjnym (strukturalnym), ale bez postulowanych wielokrotnie zmian dotyczących istoty i jakości usług społecznych (ich zakresu, katalogu, standardów). Co więcej – projektodawca w przyjętym uzasadnieniu do nowelizacji – nagminnie błędnie identyfikuje i nazywa barierami dla rozwoju CUS – to, co jest niezbędnym elementem i warunkiem dla faktycznego funkcjonowania usług (m.in. przyjęte standardy zatrudnienia, konsultacje ze społecznością lokalną).

Co więcej – jak informowaliśmy Panią w piśmie naszej organizacji PFZ/W/13/2026 z 9.01.2026 r. - pracodawcy przekształcający się w CUS, niejednokrotnie stosują praktykę, polegającą na bezprawnym zmuszaniu pracowników przekształcanego OPS do przyjmowania nowotworzonych stanowisk w CUS. W kontekście projektowanych zmian, mających na celu tzw. „zwiększenie elastyczności kadrowej” – zakładane przepisy stanowić mogą próbę legitymizowania nieprawidłowości dotyczących zatrudniania pracowników Centrum. W sposób oczywisty, przy obecnych brakach kadrowych w sektorze pomocy społecznej - wzmocnić to może już i tak widoczny trend rezygnacji części pracowników z pracy w publicznym obszarze pomocowym (w tym usług), który „uelastyczniając” zasady zatrudnienia pozbawia tychże pracowników stabilności związanej z umówionym rodzajem pracy. W efekcie wpływać to będzie docelowo na zagrożenia z prawidłową realizacją ustawowych zadań.

W związku z powyższym, celem ograniczenia wystąpienia powyższego **proponujemy** w u.c.u.s. dodanie przepisu w brzmieniu:

W przypadku przekształcenia, o którym mowa w art.9 ust. 2 pkt 1, realizacja zadań określonych ustawą nie może powodować nieprawidłowości w wykonywaniu zadań pomocy społecznej, a także nie może naruszać norm zatrudnienia i praw pracowników socjalnych określonych w przepisach o pomocy społecznej.

Mamy nadzieję, że powyższe uwagi spotkają się z Pani akceptacją i wnosimy o pisemne odniesienie się resortu do złożonych propozycji. W przypadku ich nieuwzględnienia – proponujemy tylko zmianę nazwy ustawy na: *ustawę o centrach usług społecznych*, co oddawać będzie charakter proponowanych zmian i pozostanie spójne z nową wizją szybkiego tworzenia tych jednostek pod dyktando wykorzystania środków zewnętrznych z jednoczesnym pominięciem aspektu realnego zaspokajania potrzeb wspólnot lokalnych.

Otrzymują:

1. Adresat (el.)
2. a/a

¹ Boryczko M., Dunajska A. (2022) "Centra Usług Społecznych (zmiana systemowa)" - raport; PFZPSiPS, Warszawa

